

Lauksaimniecības zinātne Latvijā - situācija un risinājumi

Zemkopības zinātņu klastera
raksturojums
(potenciāls, struktūrelementi šodienas
tautsaimniecībā, problēmas, risināmie uzdevumi)

Dr.agr. Sanita Zute

Valsts Stendes selekcijas stacijas direktore

Zemkopības zinātņu potenciāls un struktūrelementi 2005. gads

PC organizatoriski tiesiskā piederība

- Zemkopības zinātnes Latvijā pārstāv 42 PC:
 - 28 LLU pakļautības struktūrvienības – katedras un institūti
 - 4 LLU aģentūras (BVMZI Sigrā, UZZI, Ulbrokas ZI, Zemkopības ZI)
 - 1 valsts aģentūra (LZRA)
 - 2 BO – ZM un IZM pārraudzības institūti (LVAEI, LVMI Silava)
 - 3 BO - selekcijas stacijas (Priekuļu un Stendes SS, Dobeles DSIS)
 - 2 valsts SIA (APC, LAAPC)
 - 2 privātie SIA (Pūre DIS, Latgales ZC)

P.S. PC aptaujā piedalās 35 zinātniskās struktūrvienības

Aptaujai neatsaucās 7 LLU katedru vadītāji un ārpus ZM pārraudzības esošo pētniecisko institūciju vadītāji

Zemkopības zinātņu potenciāls un struktūrelementi 2005. gads

Pētījumu jomas un tās pārstāvošo centru skaits

Vides nozares:

■ Vides zinātne	2	(2)
■ Zemes zinātne	1	(1)

Zemes resursus izmantojošās nozares:

■ Zivsaimniecības zinātnes	1	(1)
■ Mežzinātnes	5	(5)
■ Lauksaimniecības zinātnes:		
■ Augu un augsnes zinātne	8	(8)
■ Dārzkopības zinātne	3	(2)
■ Dzīvnieku zinātne	1	(0)

Apkalpojošās nozares:

■ Augu aizsardzības zinātnes	2	(2)
■ Ekonomikas zinātnes	4	(2)
■ Inženierzinātnes	6	(5)
■ Pārtikas zinātnes	3	(3)
■ Veterinārmedicīnas zinātnes	4	(4)

Zemkopības zinātņu potenciāls un struktūrelementi 2005. gads – PC darbības virzieni

Svarīgākie pamatdarbības veidi:

- Pētījumi – 83 % (29)
- Monitoringi – 30 % (12)
- Ekspertīzes (atzinumu
sniegšana) – 51 % (18)
- Citi – 21 % (7)

Svarīgākās ar pamatdarbību saistītas papildus darbības:

- Konsultācijas - 85 % (30)
- Apmācība – 79 % (26)
- Nozares popularizēšana
- 39 % (13)
- Ražošana – 15 % (5)
- Citas - 6% (2)

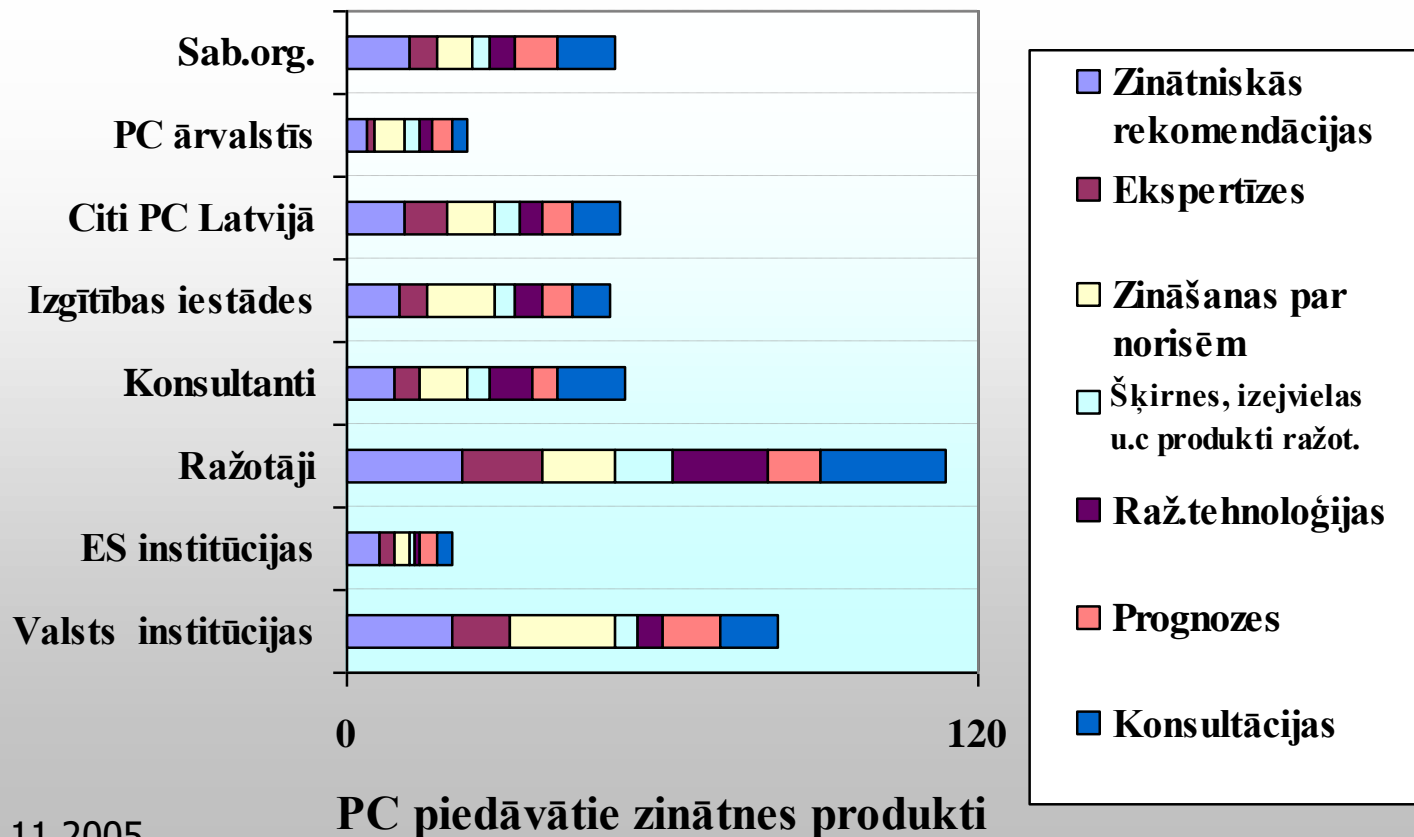
P.C.

LLU katedrās apmācība varētu būt
pamatdarbība

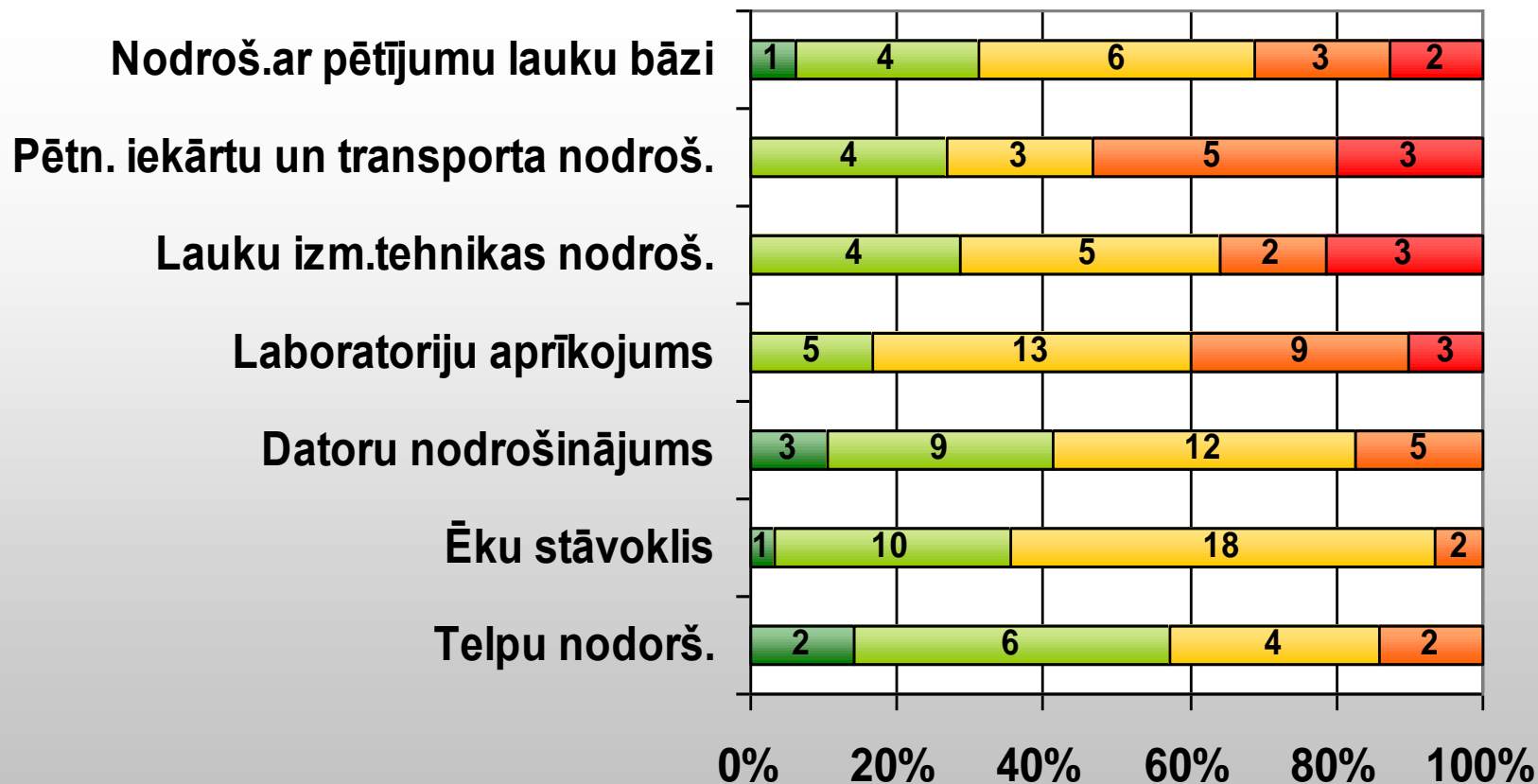
Zemkopības zinātņu potenciāls un struktūrelementi 2005. gads

Zinātnes piedāvātie produkti

- PC piedāvātie zinātnes produkti un to lietotāju grupas

Zemkopības zinātņu potenciāls un struktūrelementi 2005. gads – Materiāli tehniskais nodrošinājums

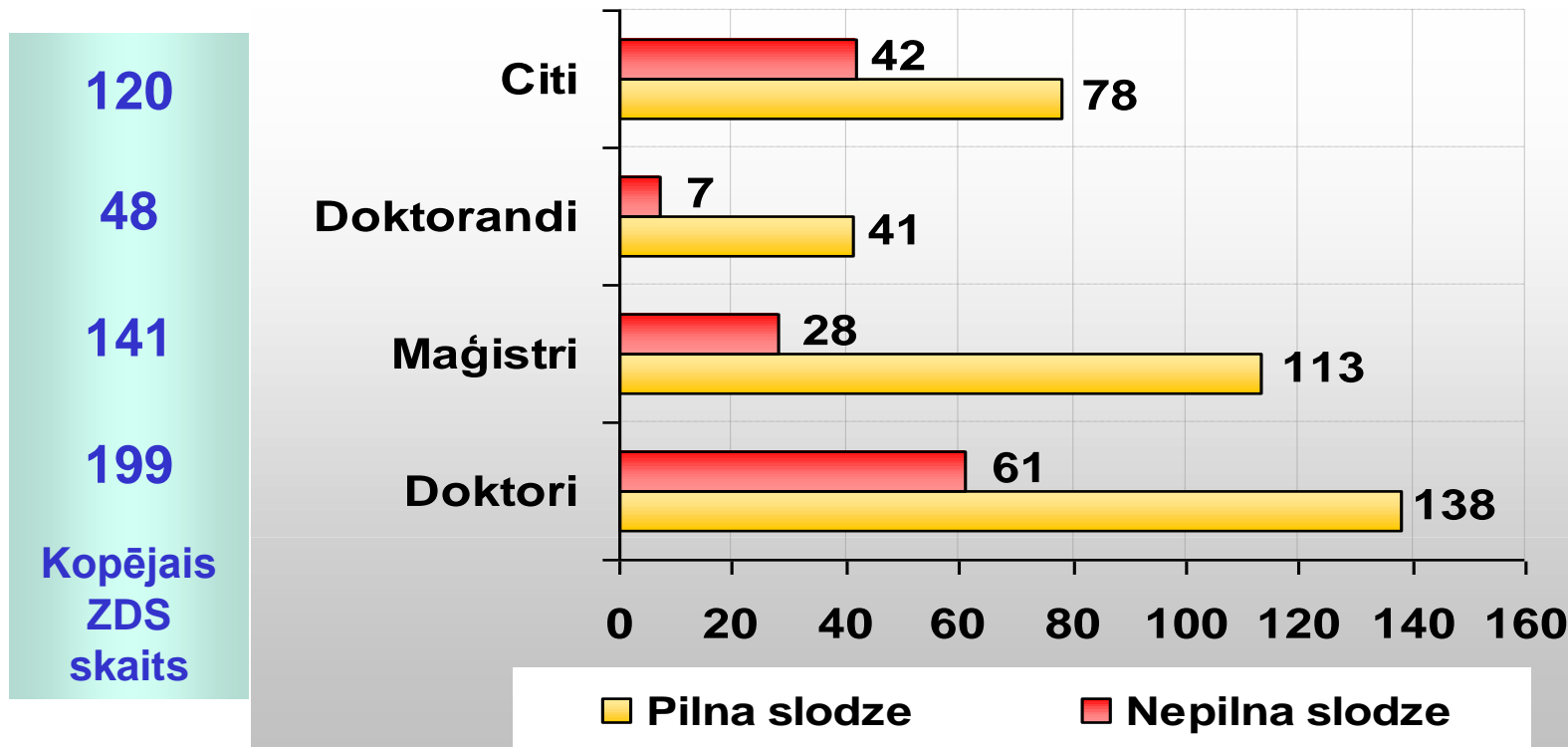

Pilnīgi pietiekams
 Labs
 Apmierinošs
 Slikts
 Ļoti slikts

Zemkopības zinātņu potenciāls un struktūrelementi 2005. gads

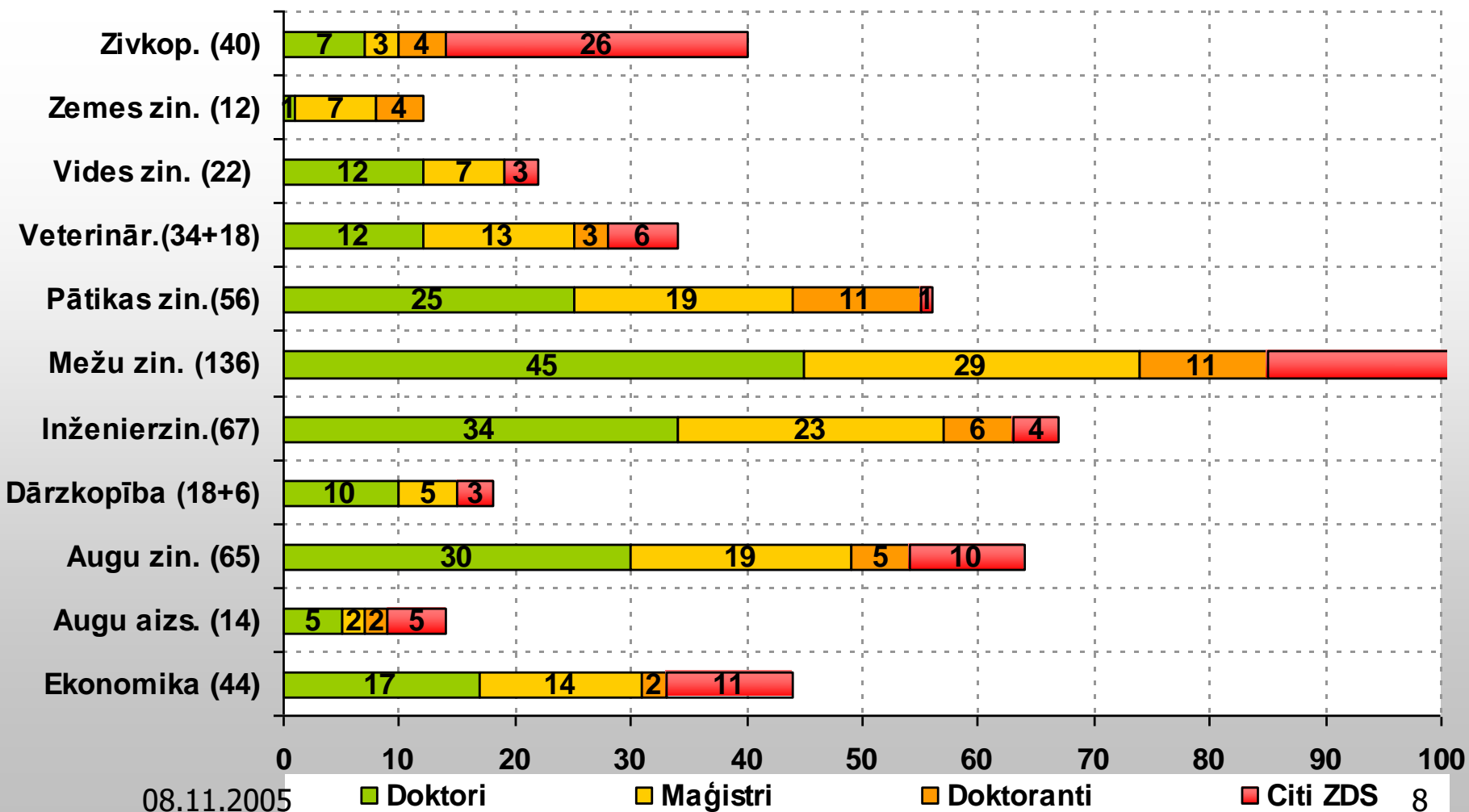
Cilvēkresursu nodrošinājums

- Zinātnisko darbu strādājošo (ZDS) skaits, to kvalifikācija un noslogojums

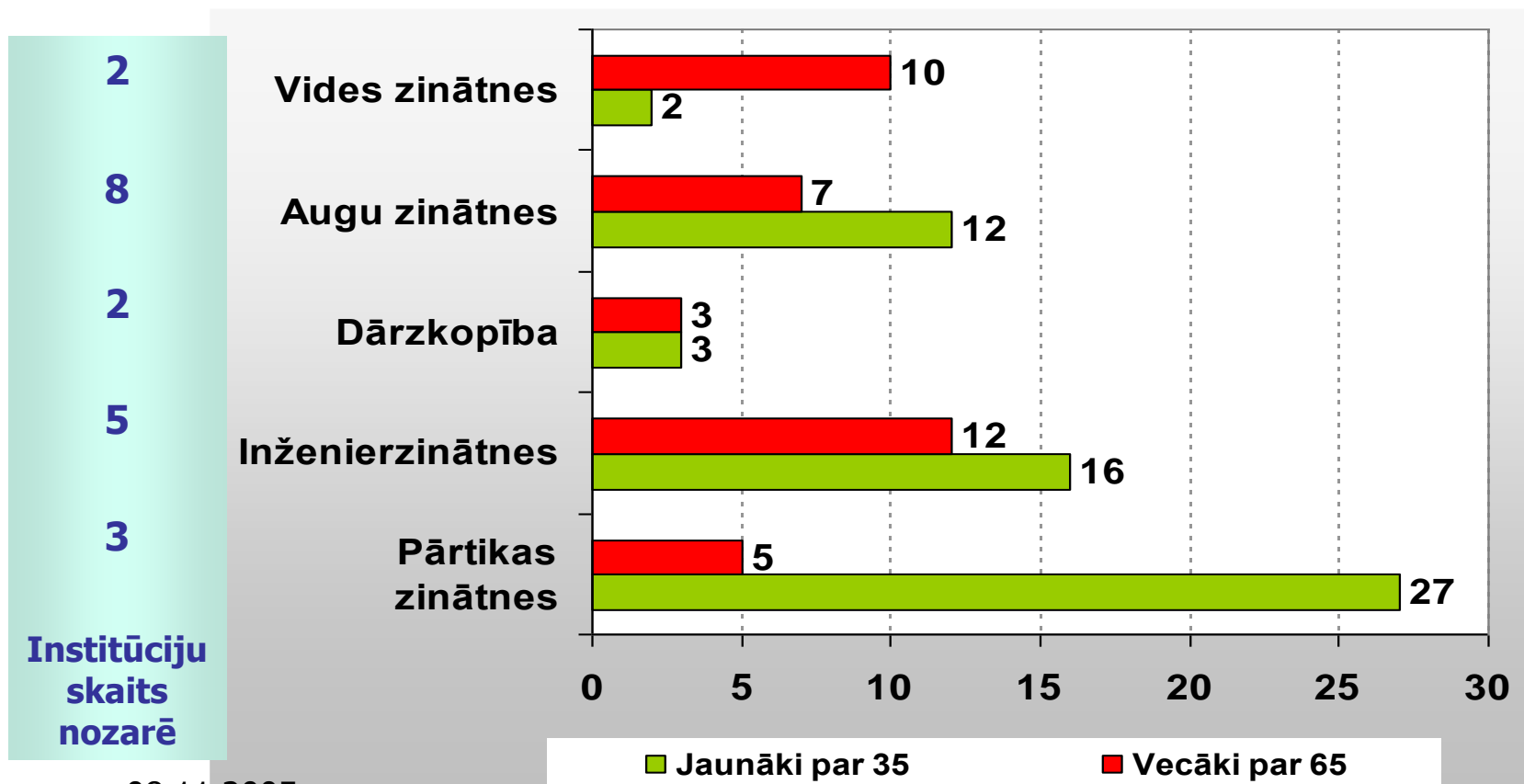
Zemkopības zinātņu potenciāls 2005. gads

Pētniecības jomu nodrošinājums ar cilvēkresursiem

Zemkopības zinātņu potenciāls - cilvēkresursu nodrošinājums 2005. gads

- ZDS paaudžu maiņas problēmas atsevišķās nozarēs

Zemkopības zinātņu potenciāls - pētnieku aptauja 2005. gads

- Rādītāji, kas vispilnīgāk raksturo zinātnieka darba rezultātus
(balles 1 nav nozīmes, 4 – ļ.būtiski)

<i>Rādītājs</i>	<i>Vidēji</i>	<i>Vissvarīgākais</i>	<i>Nenozīmīgākais</i>
Starptautiskās publikācijas	3.1	Augu aizsardzība	Mežu z.
Profesionālās publikācijas	3.1	Dārzkop., inženierz.	
Starptautiskie projekti - sadarbība	3	Zivsaimniecības z.	
Sadarbība ar izstrādņu lietotājiem	3.3	Augu zinātnēs dārzkopības z., inženierzinātnēs	
Projektu skaits un atskaites	2.5	-	Visas...
Produkti: licences, patenti, šķirnes...	3.0	Ekonomikas z	Zivsaimniecības z.

Zemopības zinātņu potenciāls - pētnieku aptauja 2005. gads

- Kas šodienas situācijā motivē pētnieku zinātniskai darbībai?

Faktori	Vidēji	Inženierz.	Zivju zin.	Augu zin.
Pašieinteresētība	4.3	4	4.2	4.5
Pārlicība par pētījumu noderīgumu	4.1	4.3	3.7	4.4
Rezultātu novērtējums valsts mērogā	3.4	3.1	3	3.6
Rezultātu novērtējums starpt. mērogā	3.1	3.3	2.6	3.2
Tehnisks nodrošinājums pētījumiem	3.1	3	2.8	2.7
Finansiāls nodrošinājums pētījumiem	2.9	2.9	2.4	2.2
Darba samaksa	2.8	2.6	2.3	2.4
Finansiāli ienākumi no starpt. sad.	2.5	1.5	2.3	2.4
Vadības atbalsts un vērtējums	3.2	3.1	3.1	3.1
Kolēģu atbalsts un atzinība	3.7	3.3	3.7	3.7
Konkurence	2.6	2.5	2.7	2.3
Izaugsmes iespējas	3.4	3.5	3.6	3.4

Zemkopības zinātņu potenciāls - pētnieku aptauja 2005. gads

- Faktori, kas visnegatīvāk ietekmē zemkopības zinātņu konkurētspēju (balles 1- nav nozīmes, 4-ļ.būtiski)

Faktors	Balles	Piezīmes
Zems prestižs sabiedrībā	3	2 - zivju, mežu un ekonomikas z.
Finansējuma neprognozējamība	4	4 – mežu, dārzkop.un ekonomikas z.
Cilvēkresursu trūkums	3	4 – augu aizsardzība
Pētījumu sadrumstalotība	3	2 – augu aizsardzības un inženierzin.
Pasūtījumu trūkums	3	2 – inženierz., augu z., zivju z.
Koordinācijas trūkums	2	3 – augu aiz., augu, ekonom., mežu z.
Zems atalgojums	4	4 – dārzkop., augu z., zivju z.

Zemkopības zinātnes 2005. gads - problēmas un risināmie uzdevumi

- **Zemkopības zinātņu jomās darbojas 42 PC, t.sk. 32 pārstāv LLU, 8 ir tiešā ZM pārraudzībā, 2 – privātas komercsabiedrības.**

Tikai trīs no 35 PC vadītājiem pieļauj iespēju, ka nākotnē pēc 5 vai 10 gadiem viņu pārstāvētās PC institucionālais statuss varētu mainīties

Uzdevums: ārpus LLU struktūrām un pakļautības esošo pētniecības centru organizatoriski tiesiskā reorganizācija 2006.gadā – **aktuāls 5 PC.**

Zemkopības zinātnes 2005. gads - problēmas un risināmie uzdevumi

- **Zemkopības zinātņu PC galvenie darbības veidi ir pētījumi, ekspertīzes, konsultācijas un apmācības. Galvenie produktu lietotāji - ražotāji, valsts institūcijas, t.sk. ES, un sabiedriskās organizācijas.**

ZM un tās pārvaldes institūcijas (VAAD, PVD u.c) aicina zinātniekus kā ekspertus vai darba grupu vadītājus (43 un 32 no 92 aptaujātajiem pētniekiem),

sabiedriskās organizācijas un ražotāji - kā konsultantus vai pasūtījuma projektu izpildītājus.

Problēma: pasūtījumi bieži vien ir virzīti uz ātru praktisko pielietojamību,
nedod vispārējas zināšanas par kopsakarībām zemkopības zinātņu jomās
nesekmē dažādu zinātņu nozaru, t.sk., ārpus zemkopības jomas, sadarbību.

Zemkopības zinātnes 2005. gads - problēmas un risināmie uzdevumi

- **Cilvēkresursi:**

vislielākais zinātnieku potenciāls šobrīd nodarbināts **mežu** (136 ZDS), **augu** (65), **pārtikas** (56) un **inženierzinātnēs** (67),

Vismazākais - zemes(12) un augu aizsardzības (14) zinātņu jomās.

Problēma: atsevišķās nozarēs (p: vides zinātnēs) vai pētījumu centros (p: AAP, UZZI) pastāv reāli draudi nenodrošināt normālu paaudžu nomaiņu zinātnieku vidū.

Zemkopības zinātnes 2005. gads - problēmas un risināmie uzdevumi

- **Lielākā daļa šobrīd zinātnē strādājošie pētnieki uzskata savu pētījumu virzienu par aktuālu un vēlas turpināt pētījumus tajā.**

Pašreizējā situācijā pētnieku zinātniskai darbībai motivē dažādi **morāli kritēriji**: pašieinteresētība, atsauksmes no vadības, kolēģiem vai ražotājiem.

Problēma: pētījumu finansiālais nodrošinājums vai darba samaksa vairumā gadījumu šodien ir neadekvāta pasūtītajam darbam, tādēļ nespēj stimulēt pētnieku aktīvai darbībai.

Zemkopības zinātnes 2005. gads - problēmas un risināmie uzdevumi

- **Zemkopības zinātņu konkurētspēja, t.sk., spēja piesaistīt un noturēt jaunus zinātniekus**

Problēma I : visnegatīvāk to ietekmē

- **projektu finansējuma *ne*-prognozējamība**
- **zemais atalgojums.**

Atsevišķu pētījumu jomu pārstāvji kā svarīgus faktoros uzsver arī **cilvēkresursu trūkumu** (p: augu aizsardzības zinātnēs) un **pētījumu koordinācijas trūkumu** (p: augu aizsardzības, augu un ekonomikas zinātnēs)

Problēma II: pētnieki sava darba vērtējumā zemu vērtējumu piešķir darba nobeigumam - atskaitēm, kas patiesībā būtiski ietekmē zinātnes produktu lietotāju izpratni par zinātnes lomu un nepieciešamību

Lauksaimniecības zinātne Latvijā - situācija un risinājumi

Paldies par uzmanību!